

MÜZİK EĞİTİMİNDE ARAYIŞLAR

Yard.Doç. Filiz KAMACIOĞLU *

GİRİŞ

Müzik eğitimi konusunda yapılan araştırmalar ve gelişmeler son yıllarda önemini arttırmıştır. Biz burada Macaristan'da müzik eğitimi konusunda yapılan çalışmaları ele alacağız. Özellikle 1945'den sonra Macaristan'da Müzik eğitimi Kodaly'nin düşünceleri temel tutularak biçim kazandı. Nedir bu düşünceler? Elli yıl boyunca söylediği sözlerden ve fikirlerinden bazılarını ele alalım.

Kodaly, meslekten müzikçi olmak için değil, daha iyi ve daha mutlu bir insan olmak için her çocuğun müzik eğitiminden geçmesi gerektiğine yürekten inanıyordu. Onun aşağıdaki sözleri, konuya verdiği önemi açıkça ortaya koymaktadır: "Eskiden çocuğun müzik eğitimi, doğumundan dokuz ay önce başlamalı, diye düşünürdüm. Şimdi aynı düşüncede değilim. Çocukların müzik eğitimi, annenin doğumundan dokuz ay önce başlamalı...." (Erol 1982, s.12). Kodaly yönteminde en belirgin özellik çocuğun, kendi sesini kullanmasıdır.

Evet, çocuk müzik eğitiminde en önemli araç çocuğun kendi sesidir. Kodaly'nin uygulamaları başlangıçta en basit ezgiyi bile söyleyemeyen çocukların eğitim sonunda, ses kırımlarını, müzikal olarak kullanmayı öğrenebildiklerini göstermiştir. Yine Kodaly'nin düşüncesine göre, müzik eğitimi, çok amaçlı bir eğitimin gerçekleşmesinde başlıca öge olarak kullanılabilir. Diğer bir deyişle, yapmamız gereken yalnızca "müzik öğrenmek" değil, "müzikle birlikte öğrenmektir" çünkü, müzik eğitimi, öbür eğitim kolları için sınırsız olanaklar içermektedir. Kodaly'nin düşüncelerinin doğrulanmasını, temelini onun attığı "müzikli okullar" da görüyoruz. Burada küçük bir açıklama yapalım. Müzikli okullar ile meslek olarak müziği seçecek kişileri yetiştiren müzik okulları birbirinden bütünüyle farklıdır. Müzikli okulları, genel kültür dersleri veren diğer okullardan ayıran tek fark ise, müziğe özel bir önem verilmesi, her gün müzik dersi yapılmasıdır.

Kodaly'nin müzik eğitimi konusundaki diğer sözlerinden bazıları:

Müzik eğitimi çok erken yaşlarda başlamalıdır. Çok erken çağda alınan izlenimler hayat boyunca etkisini devam ettirecektir.

"...Onbeş yaşın altında herkes, bu yaşın üstünde olanlardan daha fazla yeteneklidir, sadece, özel yeteneği olan dehaler gelişmeye devam eder. Yetenek bu çağdan sonra kaybolabilir. Hatta çocukluk çağında öğrendiği şarkıları hafızasında tutsa bile farklı söyleyecektir" (Kis. s.7).

"Eğer, yüksek düzeydeki müziğin ruh canlılığı, çok hassas olan çocukluk çağında verilmezse, daha sonra bu ruh güzelliği çok zor hissedilecektir. Çoğu kere çocukken alınan etki genç ruhu hayatı boyunca sürdüreceği müziğe açacaktır. O yüzden, çocuklukta alınacak etki şansa bırakılmamalıdır. Bu okulun yükleneceği görevdir" (Kis. s.8).

Sadece gerçek müziğin artistik kıymeti eğitimle öğrenilir. "Macar çocuklar, giderek daha geniş bir dünyayı bilmelidirler. Öğrenci, müzik dünyasındaki herşeyi öğrenmeli ve kendini değersiz literatürden koruyabilmelidir." (Kis. s.8)

"Biz milli değerlerimizi bilsek de büyük yabancı ustalara kapılarımızı açmalıyız. Sadece onlar bizi zenginleştirebilir" (Kis. s.8).

"Biz Bach ve Palestrina'dan ürkmemeliyiz. Büyük ustalar sadece bize gelişmemiz ve milli ruhumuzun gelecekte gelişmesi için yardım ederler" (Kis. s.8).

Müzik eğitiminde insan sesi esas olmalıdır.

"Derin bir müzik eğitimi daima şarkı esas alınarak gelişir... Sadece insan sesi

* M.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi.

en kusursuz enstrümandır. Kütlelerin etkilendiği genel müzik kültürüne esas olarak alınabilir" (Kis. s.9).

"Bugünkü eğitim yazısız düşünülemez. Ülkelerin eğitim standartı genellikle eğitimsiz insanların sayısı ile ölçülür. Bu tabii ki kriter değildir. Okuyan insanlar da eğitimsiz olabilir. Fakat, bir kimse eğitimin esas anlamını kazanmadıysa, eğitimde ilerleyemez. Aynı şey müzikte de vardır (Kis. s.9).

".... Okulda şarkı ve müziği öğrenme öğrenciler için işkence değil, zevk olmalıdır. Hayatı boyunca hoşlanacağı ve ihtiyaç duyacağı iyi müziği yavaş yavaş öğretmek gerekir. Çocuklar müziğe ne cebirsel sembol sistemi olarak ne de mantuk sistemi olarak yaklaştırılmamalıdır. Veya müziği gizli yapılmış bir dil olarak görmemelidir. Müziğin anlatımı doğrudan doğruya sezgilere, duyuma dayandırılmıdır" (Kis. s.10).

".... En önemli şey öğretmenin bütün metodların esasını bilmesi gerektiğidir. Öğretmen öğrencileriyle ahengi sağlamış olmalıdır" (Kis. s.11).

Yuva yöneticileri, okul başkanları, öğretmenler yüksek okul mezunu olmalıdır. Müzik eğitimi sıkıcı kuru bilgi yığını olmamalıdır. Aksine hoş deneyler ve zevk kaynağı olmalıdır. Müzik eğitimi için insanların bir güzellik bütünü olan müzik eserini paylaşımları çok önemlidir.

OKULLARDAKİ MÜZİK DERSLERİ

Yuvalardaki Müzik Öğretim Programı:

Yuvalar üç yaş grubuna ayrılmıştır.

1. grup: 3-4 yaş grubunda, hergün sekiz, onbeş dakikalık bir zaman diliminde yapılmaktadır. Şarkı repertuar onsekiz, yirmi tekerleme, şarkılı oyun ve şarkıları kapsar.

Ritim Çalışmaları: Tekerlemeleri ve şarkıları söylerken kelimelerin ve seslerin temiz olmasına çalışılır. Sesler arasındaki farklar öğretilir (kalın, ince, daha kalın, daha ince gibi). Davul, triangle gibi vurmali çalgıların seslerini ayırt etme öğretilir. Hafif ve kuvvetli sesler arasındaki farklar öğretilir.

Müzik Dinleme: Hayvanlara v.s. ait kısa şarkılar ve folk şarkıları öğretilir.

Orta Grup: 4-5 yaş grubudur. Yirmi, yirmibeş kadar tekerleme, şarkılı oyunlar, tek sesli şarkılar öğretilir.

Ritim Çalışmaları: Şarkıların ritimleri, el çırparak, hafifçe ayaklar vurularak, oyun hareketleriyle öğretilir. Bu ritimler 2/4, 4/4 gibi düz ve yürüyüş ritimleri olmalıdır. Çocuklar hızlı ve yavaş ritimleri tanımaya teşvik edilir. Davullar, ziller kullanılır.

Ses Çalışmaları: Pes tiz seslerin tanınmasına, şarkıların pratik olarak öğretilmesine, doğru seslerin verilmesine çalışılır. Aynı şarkılar kelimeler yerine la, la diyerek söylenir.

Müzik Dinleme: Keman, flüt v.s. nin eşlik ettiği kısa neşeli şarkılar dinletilir.

Büyük Grup: 5-6 yaş grubudur. Şarkı repertuarı 25-30 tekerleme, şarkılı oyunlar, bayram kutlamaları için yazılmış şarkılar, özel konulu şarkılar öğretilir.

Ritim Çalışmaları: Çabuk ve ağır farkı çocuklara gösterilir. Birçok farklı tempoda şarkılar çalınır. Çocuklar farkı görür veya adımlarıyla yeni ritimleri tekrarlar. Şarkıları dinledikten sonra, el çırparak ritimlerini bulurlar. Önce grup olarak, sonra kişisel olarak el çırpırlar. Bağımsız oyunlar oynanır. Davullar, ziller, triangleler kullanılır.

Müzik Dinleme: Ses ve enstrümantal klasik müzik parçalarından örnekler verilir. Bunlar, çocuk korolarından, kanonlardan, şarkılardan oluşur.

İlkokullarda Müzik Öğretimi Programı:

İlk yıl haftada iki gün müziksel kapasitenin artmasını sağlayacak eğitim yapılır.

İkinci yıldan sekizinci yıla kadar haftada iki gün olan müzik derslerinde, koral şarkılar, müzik egzersizleri, işitme, ritim, analiz ve şarkı gruplarının toplu çalışmaları yapılır.

İlk yıldan dördüncü yıla kadar ilk okullarda çocuklara dersleri müzik öğretmenleri ve özel öğretmenler tarafından verilir.

Beşinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar özel branş öğretmenleri eğitimi yürütür.

Orta Öğretimde Müzik:

Haftada iki saat olan müzik derslerinde pratik koro çalışmalarının yanında kişisel saz çalışmalarına ve orkestrada çalmaya katılırlar. Melodi, ritim, armoni ve form çalışmaları da yapılır.

Özel Müzik Okullarında:

İlk öğretimde haftada altı saat müzik, orta öğretimde ise birinci yıl altı, ikinci yıl beş, üçüncü yıl ve dördüncü yıl dört saat müzik yapılır.

Enstrümantal müzik öğretimi ise devlet müzik okullarında verilir. Bu tip okullar sadece şehirlerde değil, birçok köyde de vardır. Yedi yıl süren esas kurs, okuldaki ikinci sınıftan itibaren başlar. Kursun ilk yılı müzikal okuma ve yazma, solfej v.s. müzikal başarının genel olarak gelişmesini sağlar. Diğer taraftan öğrenciler amatör oda müziği çalışmaları yaratabilirler. Orkestralarda çalarlar. Diğerleri profesyonel müzisyen olmak isteyebilirler.

Geleceğin virtüozları, enstrüman öğretmenleri, orkestra üyeleri, özel müzik okullarında öğretim görürler. Bu okullarda genç müzisyenlerin gelişmesine ilave olarak enstrüman çalışmaları, solfej, teori, müzik literatürü ve oda müziği dersleri görürler.

MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN YETİŞMESİ

1- Yuva Öğretmenleri: Dört yıl özel müzik okullarında veya iki yıllık müzik kolejlerinde yetişirler.

2- Sınıf Öğretmenleri: İlk okulların ilk dört yılı çalışırlar. Özel müzik kurslarını bitirirler.

3- İlkokul Öğretmenleri: 5,6,7,8.ci sınıflar için yetiştirilirler. İki konu seçerler. Müzik-Tarih, Müzik-Matematik v.s. Dört yıllık öğretmen kolejlerini bitirirler.

4- Enstrüman ve Solfej Öğretmenleri: Üç yıllık müzik öğretmeni yetiştiren kolejlerden veya Listz müzik akademisinden diploma alırlar.

5- Üniversite derecesinde öğretmenlerin ve sahne sanatçılarının eğitimi Budapeşte Müzik Akademisinde yapılır. 5 yıllıktır. Kompozisyon, müzikoloji, enstrümantal ve vokal bölümler, orta öğretim müzik öğretmeni yetiştiren bölüm ve koro şefliği bölümleri vardır.

SONUÇ

Kodaly'nin temelini attığı ve bugün eğitimine devam olunan müzikli okul öğrencilerinin müzik dışındaki derslerde gösterdikleri başarı diğer okullardaki başarı düzeyinin üstündedir. Bu sonuç Kodaly'nin müzik eğitimi konusundaki düşüncelerini doğrulayan en somut kanıttır.

Kodaly'nin ortaya koydukları 1975 yılından bu yana kendi doğum yeri olan Kecskemet kasabasında kurulan Kodaly enstitüsünde ele alınmaktadır.

Ayrıca enstitünün ana amacı: "Müzik eğitimi, felsefe ve pratiğiyle derinden araştırmak, araştırma sonuçlarını dünya ölçüsünde yaymak, konuya hizmet sunanların katkılarıyla, bu eğitimi en yetkin biçime kavuşturmak" olarak saptanmıştır.

KAYNAKLAR

SANDOR, Frigyes. (Hazırlayan) **"Musical Education in Hungary"** Corvina, Budapest, 1969, İng.

"Curriculum of Singing and Music Tuition With Instructions for Primary Schools With a Special Music Programme", Ministry of Education Public Education Department, Budapest. 1966

KIS, Josef (Hazırlayan), **"The Pedagogical Legacy of Zoltan Kodaly"** Distributed by KULTURA. Hungarian Foreign Trading Co. H-1389 Budapest. P.O. Box. 149.

EROL, Mustafa, **"Zoltan Kodaly"** Macar Halk Cumhuriyeti Büyükelçiliği. Ankara 1982.

"Zoltan Kodaly Pedagogical Institute of Music" Kecskement, Hungary.

KOKAS. Klara, **"Children's Absorption of Music and Capacity to Express Themselves in the Various Art Forms"** Published as a manuscript. 8 Km. Mozi Rota. Kecskement. 1984.